

นิพนธ์ต้นฉบับ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

ชลธิชา ศิลาทอง*, สุนทรธ บัวผาย*, รัตนาวดี ปรงคำมา*, กฤติยา สาระพันธ์*, ปิยะพงษ์ ชุมศรี*, อรทัย ปานเพชร*, บุญเลี้ยง สุพิมพ์[✉]

*สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

[✉] bunliang_sp@yahoo.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะและศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ของประชาชน กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย จำนวน 243 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ และทัศนคติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพร อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 69.1 มีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 58.0 และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วย ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ($\chi^2=8.848, p=0.012$) การได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพ ($\chi^2=16.180, p<0.001$) และหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน ($\chi^2=4.833, p=0.028$) อาการเจ็บคอ ($\chi^2=3.938, p=0.047$) และทัศนคติ ($\chi^2=17.904, p<0.001$)

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า รายได้ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพ หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน และทัศนคติ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดทัศนคติที่ดีต่อสมุนไพร โดยเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพอาจใช้การสื่อสารผ่านหอกระจายของหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยของตนเองเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: การตัดสินใจใช้สมุนไพร, โรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019, ประชาชน

Article info:

Received: Oct 12, 2023

Revised: Dec 11, 2023

Accepted: Dec 25, 2023

Original article

Factor related to herbal use decision for illness symptoms treatment during pandemic of Coronavirus-2019 disease among people in NaO Sub-District, Mueang District, Loei Province

Chonticha Silatong*, Sukhontharod Buapai*, Rattanwadee Prungkhamma*, Krittiya Saraphan*, Piyapong Choomsri*, Orathai Panpetch*, Bunliang Suphim*

*Program of Public Health, Faculty of Science and Technology, Loei Rajabhat University

✉ bunliang_sp@yahoo.com

Abstract

The objectives of this study were to study knowledge, attitudes, and to study factors related to the decision of herbal use for illness symptoms treatment during pandemic of Coronavirus-2019 disease among people. The sample consisted of 243 residents of NaO Sub-district, Mueang District, Loei Province. The research instrument was a questionnaire. Descriptive statistics were used to analyze personal data, knowledge, and attitudes. The relationships were analyzed by using Chi-square statistic.

The results showed that most of the samples had knowledge about herbal use at a high level (69.1%) and attitudes towards herbal use at a moderate level (58.0%). Factors related to the decision of herbal use for preventing COVID-19 disease were average monthly income ($\chi^2=8.848$, $p=0.012$), receiving news from health officer ($\chi^2 = 16.180$, $p < 0.001$) and community broadcast tower ($\chi^2=4.833$, $p=0.028$), sore throat ($\chi^2 = 3.938$, $p=0.047$), and attitudes ($\chi^2=17.904$, $p < 0.001$).

The results indicated that income, receiving information about herbs (health care providers, and community broadcast tower), and attitudes were related to the decision to herbal use for illness symptoms treatment during the pandemic of Coronavirus-2019 disease. Therefore, relevant agencies should organize activities to encourage people to have positive attitudes toward herbs. In particular, the health care provider may use to community broadcast tower to give information in order to increase the decision of herbal use to treat their diseases.

Keywords: Herbal use decision, Coronavirus-2019 disease, people

บทนำ

ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญกับปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 โดยทั่วโลกพบผู้ป่วยติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 มากกว่า 772 ล้านคน และเสียชีวิตมากกว่า 6 ล้านคน (World Health Organization, 2023) ประเทศไทยพบผู้ป่วยสะสมทั้งหมด 4,745,536 คน และมีผู้เสียชีวิตทั้งหมด 34,371 คน (World Health Organization; Thailand, 2023) โดยจังหวัดเลยเป็นหนึ่งในจังหวัดที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ พบผู้ป่วยสะสมจำนวน 17,550 คน มีผู้เสียชีวิตจำนวน 107 คน และอำเภอเมือง เป็นอำเภอที่มีผู้ติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 มากที่สุดเป็นอันดับ 1 ของจังหวัด มีผู้ป่วย 3,808 คน เสียชีวิต จำนวน 43 คน (ศูนย์ COVID-19 สำนักงานจังหวัดเลย, 2565) เนื่องจากเป็นโรคติดต่อที่เชื้อไวรัสสามารถแพร่กระจายผ่านอนุภาคของเหลวขนาดเล็กจากปากหรือจมูกของผู้ติดเชื้อเมื่อไอ จาม พูด หรือหายใจ เมื่อบุคคลหายใจเอาเชื้อเข้าไปทำให้เกิดอาการ ไข้ ไอ ลื่นไม่บรรเทา จมูกไม่ได้กลิ่น และอ่อนเพลีย โดยเฉพาะสายพันธุ์โอมิครอน BA.4/BA.5 ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่กำลังระบาดในประเทศไทยล่าสุด ทำให้เกิดการติดเชื้อได้อย่างรวดเร็วและติดเชื้อง่าย สำหรับเด็กเล็ก ประชาชนที่มีโรคประจำตัวและผู้สูงอายุ ที่ยังไม่ได้รับวัคซีน เมื่อติดเชื้อจะมีอาการรุนแรงและมีโอกาสเสียชีวิตสูง และบุคคลที่ได้รับวัคซีนป้องกันโรคแล้วก็ยังสามารถติดเชื้อได้ (กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2565) ดังนั้นการนำสมุนไพรและภูมิปัญญาพื้นบ้านมาใช้ในการดูแลสุขภาพ ป้องกัน และรักษาโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ของประชาชนไทย จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของประชาชนไทย และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของประเทศที่ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้สมุนไพรเพื่อการรักษาโรคและการสร้างเสริมสุขภาพ (กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่ามีหลายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สมุนไพรในการป้องกันโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ได้แก่ โรคประจำตัว ความรู้ ทศนคติ ดังในการศึกษาของ วิริญญา เมืองช้าง (2559) พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับโรคประจำตัว ระดับการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพร ทศนคติเกี่ยวกับการใช้สมุนไพร การรับรู้ประโยชน์

จากการใช้สมุนไพร และช่องทางในการได้มาซึ่งสมุนไพร มีความสัมพันธ์กับการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาของ Tran, et al. (2022) พบว่าสถานภาพสมรส ชุมชนเมือง รายได้ต่อเดือน และการรับรู้ภาวะสุขภาพ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สมุนไพรในการป้องกันโรคโควิด-19 การศึกษาของ Villena-Tejada, et al (2021) พบว่า การติดเชื้อโรคโควิด-19 เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ สมาชิกครอบครัว หรือเพื่อนติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการใช้สมุนไพรป้องกันโรคโควิด-19 และรักษาอาการในระบบทางเดินหายใจของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาของสามารถใจเตี้ย และคณะ (2565) พบว่า ทศนคติมีความสัมพันธ์กับการใช้สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อดูแลสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว เนื่องจากในพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดเลย มีผู้ป่วยติดเชื้อโคโรนาไวรัสสะสมสูงที่สุด และยังไม่พบข้อมูลรายการใช้สมุนไพรในพื้นที่ดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองจังหวัดเลย เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ ป้องกัน และรักษาโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ของประชาชนในจังหวัดเลยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ และทัศนคติต่อการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ และทัศนคติต่อการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจใช้สมุนไพรป้องกันโรคโควิด-19 ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ดำเนิน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชน อายุ 20 ปีขึ้นไป ในตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย จำนวนทั้งหมด 3,815 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 243 คน โดยคำนวณได้จากสูตรประมาณค่าสัดส่วนประชากรกรณีทราบขนาดประชากร (Wayne, 1995) ดังนี้

$$n = \frac{Np(1-p) Z^2_{\alpha/2}}{d^2(N-1)+p(1-p) Z^2_{\alpha/2}}$$

โดยที่

n = ขนาดตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

N = จำนวนประชากร

P = ค่าสัดส่วนการประมาณค่า 0.802

(Villena-Tejada, at al., 2021)

D = ค่าความคาดเคลื่อนร้อยละ 0.05

$$Z_{\alpha/2} = 1.96$$

ได้ขนาดตัวอย่างที่ต้องใช้ในการศึกษา คือ 230 ตัวอย่าง และผู้วิจัยคำนวณเพิ่มอีกร้อยละ 5 เพื่อป้องกันกรณีเก็บแบบสอบถามไม่ครบ รวมข้อมูลในครั้งนี้ใช้การเก็บข้อมูลจากตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 243 ตัวอย่าง และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) ตามเกณฑ์การคัดเลือกเข้าจนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบ

เกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria)

1. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป
2. สามารถอ่านและพูดภาษาไทยได้
3. ยินดี เข้าร่วมการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria)

1. ประชาชนเกิดการเจ็บป่วยกะทันหัน ไม่สามารถให้ข้อมูลได้ในวันที่เราไปเก็บข้อมูล
2. ประชาชนย้ายที่อยู่ไปจังหวัดอื่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามคุณลักษณะประชากร เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นข้อคำถามปลายเปิดที่มีตัวเลือกตอบ และข้อคำถามปลายเปิด ให้เติมข้อความในช่องว่าง มีข้อคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ตัวท่านเอง/คนในครอบครัว/ญาติ/เพื่อน เป็นโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 และการตัดสินใจใช้สมุนไพร จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโรคโควิด-19 จำนวน 10 ข้อ มีลักษณะให้เลือกคำตอบถูก ได้ 1 คะแนน และตอบผิด ได้ 0 คะแนน เกณฑ์การพิจารณาคะแนนความรู้ แบ่งเกณฑ์โดยใช้ทางสถิติจาก ค่าพิสัยแบ่งเป็น 3 ระดับ ตามเกณฑ์ของบลูม (Bloom et al, 1971) ดังนี้ คะแนนตั้งแต่ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (ช่วง 7-10 คะแนน) อยู่ในระดับสูง คะแนนร้อยละ 60-79.99 (ช่วง 4-6 คะแนน) อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60 (ช่วง 0-3 คะแนน) อยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 ทศนคติต่อการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 จำนวน 10 ข้อ คำตอบให้เลือก 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ต (Likert, 1967) โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน คือ ข้อคำถามเชิงบวก ให้คะแนน 5, 4, 3, 2, และ 1 คะแนน ตามลำดับ และข้อคำถามเชิงลบ ให้คะแนน 1, 2, 3, 4 และ 5 คะแนน ตามลำดับ การวิเคราะห์และการแปลความหมายของระดับคะแนน ผู้วิจัยประยุกต์ใช้คะแนนสูงสุดลบด้วยคะแนนต่ำสุด และนำมาหารด้วยระดับการวัดที่ต้องการ คือ 3 ระดับ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 3.67-5.00 อยู่ในระดับดี

ค่าเฉลี่ย 2.34–3.66 อยู่ในระดับพอใช้ ค่าเฉลี่ย 1.00–2.33 อยู่ในระดับไม่ดี (บุญชม ศรีสะอาด, 2538)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) พบว่าแบบสอบถามส่วนที่ 1, 2 และ 3 มีค่า IOC มีค่าเท่ากับ 0.90, 1.00, และ 0.97 ตามลำดับ นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 คน นำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความรู้ โดยหาค่า คูเดอริ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson, KR-20) มีค่าเท่ากับ 0.71 และแบบสอบถามทัศนคติ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.74

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการยื่นขอจริยธรรมการวิจัยในคนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จากนั้นทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ถึง นายกเทศมนตรีตำบลนาอ้อ และผู้ใหญ่บ้านในตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย ในระหว่างเก็บข้อมูลจะมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมการวิจัย และชี้แจงวิธีการตอบแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างดำเนินการตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของแบบสอบถามที่ได้รับคืน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส - 2019 ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ และทัศนคติต่อการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-

2019 ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square)

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมในคน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย หมายเลขใบรับรอง: H 004/2566 ลงวันที่ 5 มกราคม 2566 และผู้วิจัยเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ประโยชน์ ผลเสียที่จะเกิดจากการเข้าร่วมวิจัย สิทธิในการตัดสินใจเข้าร่วมหรือปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการวิจัย และมีอิสระในการออกจากโครงการวิจัยได้ทันทีโดยไม่ส่งผลกระทบต่อตัวกลุ่มตัวอย่างและหน้าที่การงาน

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 243 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.4 อายุเฉลี่ย 46.5 ปี (S.D. 19.257) ส่วนใหญ่มีสภาพสมรส ร้อยละ 49.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 36.6 ไม่ได้ประกอบอาชีพ และประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 23.1 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,937.6 บาท (S.D. 7222.191) ช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสมุนไพรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต (ไลน์, เฟสบุ๊ก, อินสตราแกรม, ติ๊กต็อก, เว็บไซต์, ยูทูป) ร้อยละ 70.8 ประชาชนส่วนใหญ่เคยเป็นโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ร้อยละ 62.6 มีอาการเจ็บคอมากที่สุด ร้อยละ 54.7 และประชาชนตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ร้อยละ 55.1 ดังตารางที่ 1

2. ระดับความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 69.1 และมีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 58.0 ดังตารางที่ 2

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ($\chi^2=8.848, p=0.012$) ช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสมุนไพร โดยเฉพาะการได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพ ($\chi^2 = 16.180, p < 0.001$) และการได้รับข่าวสารจากหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน ($\chi^2=4.833, p=0.028$) อาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 โดยเฉพาะอาการเจ็บคอ ($\chi^2=3.938, p=0.047$) และทัศนคติ ($\chi^2=17.904, p<0.001$) สำหรับปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ประชาชนนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ประวัติการเป็นโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ของตัวเอง/คนในครอบครัว/ญาติ/เพื่อน และความรู้ ดังตารางที่ 3

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ส่วนใหญ่ตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 (ร้อยละ 55.1) มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 อยู่ในระดับสูง และมีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรอยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความรู้และทัศนคติ มีความสำคัญที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปาติกา เวชกุล และคณะ (2564) พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลแม่ไร่ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงรายมีทัศนคติต่อการใช้สมุนไพรพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในระดับปานกลาง และการศึกษาของภิกษณี วิจันติก

(2562) พบว่า ประชาชนบ้านหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีความรู้และทัศนคติต่อการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรอยู่ในระดับปานกลาง

จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีทั้งหมด 4 ปัจจัย ดังนี้

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 600–14,000 บาท (mean=6,937.6, S.D.7222.191) จะตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 สูงกว่าประชาชนที่มีรายได้แตกต่างจากนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ กุสุมาลย์น้อยผา และคณะ (2565) ที่พบว่า รายได้ การได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคล โดยเฉพาะบุคลากรด้านสาธารณสุข มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด-19 ของประชาชนอำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

ช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสมุนไพร โดยเฉพาะการได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพ และการได้รับข่าวสารจากหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อประชาชนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสมุนไพรจากเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพและหอกระจายข่าวของหมู่บ้านมากขึ้น ประชาชนจะตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ กุสุมาลย์น้อยผา และคณะ (2565) ที่พบว่า รายได้ การได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคล โดยเฉพาะบุคลากรด้านสาธารณสุข มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด-19 ของประชาชนอำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

อาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 โดยเฉพาะอาการเจ็บคอ สามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนที่มีอาการเจ็บคอ จะตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ นาสระ ผ่องใส และคณะ (2564) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ฟ้าทะลายโจรในการดูแลสุขภาพช่วง

ภาวะติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 คือ การมีอาการไอ และเจ็บคอในช่วงที่มีการระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 จะมีการใช้สมุนไพรเพิ่มมากขึ้น

ทัศนคติ สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อประชาชนมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับสมุนไพรประชาชนจะตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากทัศนคติคือการรับรู้แรงจูงใจ ความรู้สึก ความคิดเห็นทั้งทางบวกหรือทางลบซึ่งจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้น เช่น เมื่อประชาชนมีทัศนคติว่าสมุนไพรสามารถใช้รักษา ป้องกันและมีความปลอดภัยประชาชนก็จะตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยต่างๆ ของตนเอง (Arumugam, 2019) โดยในการศึกษาค้นคว้าพบว่า ประชาชนมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางและมีการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วย อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ดังนั้นการส่งเสริมให้ประชาชนมีทัศนคติและการใช้สมุนไพรเพิ่มมากขึ้น อาจต้องอาศัยปัจจัยเสริมอื่นร่วมด้วย เช่น ความเชื่อในสมุนไพร(บุญเลี้ยง สุพิมพ์ และคณะ, 2566) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรจากบุคลากรด้านสุขภาพ และอาสาสมัครสาธารณสุข คนในครอบครัว ญาติ พี่น้อง (พัชราพร หัตถิยา และคณะ, 2566) สอดคล้องกับการศึกษาของ บุญเลี้ยง สุพิมพ์ และคณะ (2566) ที่มีพบว่าทัศนคติมีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ และประชาชนมีเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองในระดับพอใช้ การศึกษาของทัศนดาพร แจวจิราธรณ์ และคณะ (2566) พบว่าทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรเพื่อดูแลสุขภาพในสถานการณ์โควิด-19 ของนิสิตมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง การศึกษาของ Kristianto et al. (2022) พบว่า ทัศนคติ มีผลต่อการใช้สมุนไพรของประชาชนประเทศอินโดนีเซียในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มมากขึ้น 1.23 เท่า ตามลำดับ เมื่อเทียบกับประชาชนที่ไม่ใช้สมุนไพร และการศึกษาของ สุวภา กสิณบัว และคณะ

(2564) พบว่าทัศนคติต่อการใช้สมุนไพร ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทัศนคติมีความสัมพันธ์กับความคิดและการตัดสินใจของประชาชน เมื่อประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อสมุนไพรว่าสามารถรักษาอาการเจ็บป่วยหรือป้องกันโรคได้ ประชาชนก็จะตัดสินใจใช้สมุนไพรในการรักษาอาการเจ็บป่วยหรือป้องกันโรคเพิ่มมากขึ้น

จากผลการศึกษาพบว่า ประชาชน ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ส่วนใหญ่ความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรอยู่ในระดับสูง และมีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งพบว่าประชาชนตำบลนาอ้อ ส่วนใหญ่ตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยคือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ช่องทางการรับรู้ข่าวสารจากบุคลากรด้านสุขภาพและเสี่ยงตามหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน อาการเจ็บป่วยโดยเฉพาะอาการเจ็บคอ และทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สมุนไพร

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานทางด้านสุขภาพ ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับสมุนไพร โดยอาจเลือกใช้ช่องทางการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสมุนไพรผ่านเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพและหอกระจายข่าวตามหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง และใช้สมุนไพรให้เกิดประโยชน์และมีผลดีต่อสุขภาพของประชาชน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้นำชุมชน และประชาชนตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2560). **แผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560 – 2564**. ค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.dtam.moph.go.th/images/download/dl0021/MasterPlan-Thaiherb.pdf>
- กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2565). **ข้อมูลการจำแนกตามสายพันธุ์ที่ต้องเฝ้าระวังและการกลายพันธุ์ของเชื้อ ณ 17 ตุลาคม 2565**. ค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www3.dmsc.moph.go.th/post-view/1708>
- กุศลมาลัย น้อยผา, วิทวัส หมาดือ, ปัทมาพร ราวียา และพิมพ์วิภา เกิดสุข. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดกระบี่. **วารสารหมอยาวิจัยไทย**. 8(2): 59 – 80.
- ทัศนดาพร แจวจารณ์, ณัฐธินิชา สนั่นก้อง, นชมีน เจ๊ะกา, สุกาญจนา กำลังมาก, และ ยมล พิทักษ์ภาวศุทธิ. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรเพื่อดูแลสุขภาพในสถานการณโควิด-19 ในนิสิตมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง. **วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ**. 16(2), 60-73.
- นภสร ผ่องใส, ชวลิต อินทร์ทอง, ดวงทิพย์ สนิธิเมือง, ภัทรศศิธรเหล่าจิงวงศ์ และบดินทร์ ชาตะเวที. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้ฟ้าทะลายโจรในการดูแลสุขภาพ ช่วงภาวะติดเชื้อโควิด-19 ของประชาชนในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. **วารสารไทยเภสัชนิพนธ์**. 17(1): 57-69.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2538). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนดดีไซน์.
- บุญเลี้ยง สุพิมพ์, อรทัย ปานเพชร, มธุรส ชลามาตย์, นรวรรณ อยู่สำราญ และ ปิยะพงษ์ ชุมศรี. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนบ้านสวนห้อม ตำบลปวนพูน อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย. **วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. 12(2), 36 – 46.
- ปาติกา เวชกุล, วิริญญา เมืองช้าง, และ จุฑารัตน์ ภูบรรทัด. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้พืชสมุนไพร พื้นบ้านในการดูแลสุขภาพเบื้องต้นของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลแม่ไร่ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. **วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่**. 22(3), 159-173.
- พัชราพร หัตถิยา, ธีระวุธ ธรรมกุล, และอนัญญา ประดิษฐ์ปรีชา. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของประชาชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. **วารสารกฎหมายและนโยบายสาธารณสุข**. 9(2), 285-295.
- ภิชณี วิจันท์. (2562). ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรของประชาชนบ้านหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารวิชาการสาธารณสุข**. 28(2), 244-254.
- สามารถ ใจเตี้ย, ศศิภัฏญ์ ผ่องชมพู และชัชญา สมมณี. (2565). ภูมิปัญญาและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ การใช้ประโยชน์สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อดูแลสุขภาพกรณีศึกษา: ชุมชนสะลงง-ขี้เหล็ก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**, 30(2): 23-26.
- สุวภี กลีบบัว, เจริญศรี ยอมเจริญ, และ อรพินธ์ สุชาติ. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. **วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น**. 7(1), 195-209.
- วิริญญา เมืองช้าง. (2559). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการส่งเสริมสุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์ COVID-19 สำนักงานจังหวัดเลย. (2565). **ข้อมูลสถานการณ์โรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส – 2019 จังหวัดเลย**. ค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565, จาก <https://covid.loei.go.th/frontpage>
- Arumugam, N. (2019). Knowledge, attitudes and practices (KAP) towards medicinal plants among Malaysian Consumers. **Med Aromat Plants (Los Angeles)**. 8, 341.
- Blooms, B. S., Hastings, J. T., & Madus, G. F. (1971). **Handbook on formative and summative evaluation of student learning**. 1st ed. New York: McGraw-Hill. 923.
- Kristianto, H., Pramesona, B. A., Rosyad, Y. S., Andriani, L., Putri, T. A. R. K., & Rias, Y. A. (2022). The effects of beliefs, knowledge, and attitude on herbal medicine use during the COVID-19 pandemic: A cross-sectional survey in Indonesia. **F1000Research**. 11: 483.
- Likert, R. (1967). **The Method of constructing attitude scale**. In Reading in Fishbein. New York: Wiley & Son.

- Tran, V. D., Tran, V. D., Pham, D. T., Cao, T., Bahlol, M., Dewey, R. S., ... Nguyen, V. A. (2022). Perspectives on COVID-19 prevention and treatment using herbal medicine in Vietnam: A cross-sectional study. *Annali di igiene: medicina preventiva e di comunita*, 34(5): 515–531.
- Villena-Tejada, M., Vera-Ferchau, I., Cardona-Rivero, A., Zamalloa-Cornejo, R., Quispe-Florez, M., Frisancho-Triveño, Z., ... Yañez, J. A. (2021). Use of medicinal plants for COVID-19 prevention and respiratory symptom treatment during the pandemic in Cusco, Peru: A cross-sectional survey. *PLoS one*, 16(9): e0257165.
- Wayne, W. D. (1995). *Biostatistics: A Foundation of Analysis in the Health Science*. 6th ed. John Wiley & Sonc. Inc., 180.
- World Health Organization. (2023). *Coronavirus disease (COVID-19): Situation reports*. Retrieved December 6, 2023, from <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situation-reports>
- World Health Organization; Thailand. (2023). *WHO Thailand situation report – 266*. Retrieved December 6, 2023, from <https://www.who.int/thailand/news/detail/05-07-2023-the-situation-report-on-covid19>

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคุณลักษณะทางประชากร (n=243)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	106	43.6
หญิง	137	56.4
อายุ (ปี)		
20 – 43	113	46.5
44 – 67	87	35.8
68 – 90	43	17.7
Mean (S.D.) = 46.5 (19.257)		
สถานภาพสมรส		
โสด	79	32.6
สมรส	120	49.6
หย่าร้าง	6	2.5
แยกกันอยู่	2	0.8
หม้าย	34	14.0
ไม่ตอบ	1	0.4
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	4	1.6
ประถมศึกษา	89	36.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	51	21.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	23	9.5
อนุปริญญาตรี/ปวส.	74	30.5
ปริญญาตรี	2	0.8
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	56	23.1
เกษตรกร	43	17.8
รับราชการ	7	2.9
พนักงานบริษัทเอกชน/รัฐวิสาหกิจ	30	12.4
รับจ้างทั่วไป	29	12.0
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	56	23.1
นักเรียน/นักศึกษา	17	7.0
อื่นๆ คือ ลูกจ้างหน่วยงานราชการ	3	1.2
ไม่ตอบ	1	0.4
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)		
600 – 14,000	193	79.3
14,001 – 20,200	41	16.9
20,201 – 30,000	9	3.7
Mean (S.D.) = 6,937.6 (7222.191)		

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคุณลักษณะทางประชากร (n = 243) (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสุมุนไพร์*		
เจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพ	158	65.0
เพื่อนบ้าน	16	6.6
โทรทัศน์	166	68.3
วิทยุ	10	4.1
อินเทอร์เน็ต (ไลน์, เฟสบุ๊ก, อินสตราแกรม, ทวิตเตอร์, เว็บไซต์, ยูทูบ)	172	70.8
หอกระจายข่าวหมู่บ้าน	152	61.7
อื่นๆ ไม่ระบุ	3	1.2
ตัวท่านเอง/คนในครอบครัว/ญาติ/เพื่อน เป็นโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019		
เป็น	152	62.6
ไม่เป็น	91	37.4
อาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019*		
ไข้	116	47.7
ไอ	122	50.2
อ่อนเพลีย	90	37.0
เจ็บคอ	133	54.7
สูญเสียความสามารถในการดมกลิ่น และรับรส	31	12.8
ปวดศีรษะ	63	25.9
ปวดเมื่อยตัว	85	35.0
ท้องเสีย	7	2.9
ผื่นที่ผิวหนัง	3	1.2
ระคายเคืองตา/ตาแดง	1	0.4
การตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019		
ใช่	134	55.1
ไม่ใช่	109	44.9
รวม	243	100.0

* ข้อคำถามที่ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 2 ระดับความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ของประชาชนในเขตพื้นที่ ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย (n = 243)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้		
สูง (8 – 10 คะแนน)	168	69.1
ปานกลาง (4 – 7 คะแนน)	74	30.5
ต่ำ (0 – 3 คะแนน)	1	0.4
Mean (S.D.) = 8.03 (1.260)		
ทัศนคติ		
มาก (3.67 – 5.00)	88	36.2
ปานกลาง (2.34 – 3.66)	141	58.0
น้อย (1.00 – 2.33)	14	5.8
Mean (S.D.) = 3.38 (0.530)		

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ และทัศนคติต่อการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย (n = 243)

ตัวแปรที่ศึกษา	การตัดสินใจใช้สมุนไพร		□ □	p-value
	ใช่ จำนวน(ร้อยละ)	ไม่ใช่ จำนวน(ร้อยละ)		
เพศ				
ชาย	63(59.4)	43(40.6)	1.491	0.474
หญิง	71(51.8)	66(48.2)		
อายุ (ปี)				
20 – 43	59(52.2)	54(47.8)	3.981	0.137
44 – 67	55(63.2)	32(36.8)		
68 – 90	20(46.5)	23(53.5)		
สถานภาพสมรส				
โสด	42(53.2)	37(46.8)	3.436	0.969
สมรส	67(55.8)	51(42.5)		
หย่าร้าง	4(66.7)	2(33.3)		
แยกกันอยู่	1(50.0)	1(50.0)		
หม้าย	19(55.9)	15(44.1)		
อื่นๆ	1(100.0)	0(0.0)		
ระดับการศึกษา				
ไม่ได้รับการศึกษา	1(25.0)	3(75.0)	7.073	0.215
ประถมศึกษา	49(55.1)	38(42.7)		
มัธยมศึกษาตอนต้น	32(62.7)	19(37.3)		
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	15(65.2)	8(34.8)		
อนุปริญญาตรี/ปวส.	35(47.3)	39(52.7)		
ปริญญาตรี	2(100.0)	0(0.0)		
อาชีพ				
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	27(48.2)	29(51.8)	15.321	0.053
เกษตรกร	23(53.5)	20(46.5)		
รับราชการ	5(71.4)	2(28.6)		
พนักงานบริษัทเอกชน/ รัฐวิสาหกิจ	10(33.3)	20(66.7)		
รับจ้างทั่วไป	22(75.9)	7(24.1)		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	35(62.5)	21(37.5)		
นักเรียน/นักศึกษา	9(52.9)	8(47.1)		
อื่นๆ	2(66.7)	1(33.3)		
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)				
600 – 14,000	115(59.6)	78(40.4)	8.848	0.012*
14,001 – 20,200	14(34.1)	27(65.9)		
20,021 – 30,000	5(55.6)	4(44.4)		

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ และทัศนคติต่อการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย (n = 243) (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	การตัดสินใจใช้สมุนไพร		□□	p-value
	ใช้ จำนวน(ร้อยละ)	ไม่ใช้ จำนวน(ร้อยละ)		
ช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสมุนไพร**				
เจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพ	102(64.6)	56(35.4)	16.180	<0.001*
เพื่อนบ้าน	9(56.3)	7(43.8)	0.008	0.927
โทรทัศน์	88(53.0)	78(47.0)	0.963	0.327
วิทยุ	7(70.0)	3(30.0)	0.931	0.335
อินเตอร์เน็ต (ไลน์, เฟสบุ๊ก, อินสตาแกรม, ติ๊กต็อก, เว็บไซต์, ยูทูบ)	94(54.7)	78(45.3)	0.058	0.810
หออกระจายข่าวของหมู่บ้าน	91(60.7)	59(39.3)	4.833	0.028*
อื่นๆ	3(100.0)	0(0.0)	2.471	0.116
ตัวท่านเอง/คนในครอบครัว/ญาติ/เพื่อน เป็นโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019				
เป็น	86(56.6)	48(52.7)	0.338	0.561
ไม่เป็น	66(43.4)	43(47.3)		
อาการเจ็บป่วยในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส-2019**				
ไข้	67(57.8)	49(42.2)	0.613	0.434
ไอ	72(59.0)	50(41.0)	1.485	0.223
อ่อนเพลีย	47(52.2)	43(47.8)	0.493	0.482
เจ็บคอ	81(60.9)	52(39.1)	3.938	0.047*
สูญเสียความสามารถในการดมกลิ่น และรับรส	15(48.4)	16(51.6)	0.656	0.418
ปวดศีรษะ	30(47.6)	33(52.4)	1.947	0.163
ปวดเมื่อยตัว	46(54.1)	39(45.9)	0.056	0.813
ท้องเสีย	3(42.9)	4(57.1)	0.440	0.507
ผื่นที่ผิวหนัง	1(33.3)	2(66.7)	0.584	0.445
ระคายเคืองตา/ตาแดง	0(0.0)	1(100.0)	1.234	0.267
ความรู้				
สูง	99(58.9)	69(41.1)		
ปานกลาง	34(45.9)	40(54.1)	4.317	0.115
ต่ำ	1(100.0)	0(0.0)		
ทัศนคติ				
มาก	61(69.3)	27(30.7)	17.904	<0.001*
ปานกลาง	71(50.4)	70(49.6)		
น้อย	2(14.3)	12(85.7)		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05; ** ข้อคำถามที่ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ